

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrségre nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Ismét a jus placeti.

(—a.) A protestánsok kerületi gyűlései még mindig a Borromeus-encyklikával foglalkoznak. Két nappal ezelőtt a pesti református egyházmegye tartotta közgyűlését Teleki József gróf főgondnok elnökelete alatt. Ott is ez volt a szöveg s a határozat természetesen az a stereotyp indítvány elfogadása lett, hogy az egyházmegye tegye meg a lépéseket a királyi tetsvény-jog (jus placeti) alkalmazása iránt.

A lutheránus Vilmos császár, kinek birodalmában a protestánsok nagy többségben vannak, megelégedett avval a magyarázattal, amit a római szentszék e tárgyban nyújtott. Hogy t. i. az encyklikának az a része, amelyet a protestánsok magukra sérelmesnek véltek, egyszerű történelmi reflexió, amely nem vonatkozik a jelenlegi protestánsokra s hogy távolról sem volt szándékában felkelteni vele a felekezeti érzékenységet. És hogy erről bizonyosságot nyújtson, egyidejűleg intézkedett a szentszék az encyklika kihirdetésének felfüggesztése iránt.

Nemetsországban csakhamar el is ültek a hullámok, amihez hozzájárult az a bravuros és tapintatos eljárás is, amit az augsburgi katolikus nagygyűlés ez ügyben tanusított. Hangsúlyozták ugyanis, hogy ez az incidens nem fogja megzavarni a békét, amelyben protestáns test-

véreikkel élnek, akikkel továbbra is együtt akarnak küzdeni a mindegyre jobban pusztító hitetlenség ellen.

A magyarországi protestánsok azonban ezuttal is türelmetlenebbeknek bizonyultak külföldi hit-sosaknál. Ők készebbek összefogni a kereszténység legnagyobb ellenségeivel, pogányokkal, szabadkőművesekkel (amint tényleg már többször összefogtak), csak hogy az általuk határtalanul gyűlölt „pápás” egyháznak valamiképpen ártalmára lehessenek.

Ez a gyűlölet annyira elfogultaká teszi őket, hogy, mintha hályog borult volna a szemükre, a gyűlöleten kívül nem látnak és hallanak semmit. Nem veszik észre, hogy a Borromeus-encyklika már elintézett ügy és hogy az a jus placeti, amit ők elvakultságukban követelnek, az általuk annyira gyűlöletes közporknak rég elrozsdásodott, ma már teljesen alkalmazhatatlan és hasznavehetetlen fegyvere.

Ha ők igazi, őszinte barátai a vélemény- és szólásszabadságnak, hogyan gondolhatnak akkor arra, hogy korlátozzák a katolikus egyház fejének szólásszabadságát, hűveivel való közlekedését? Vagy csak a maguk számára akarják lefoglalni a szabadságjogokat, másoktól pedig megtagadják azokat?!

A szabadkőműves páholyok szabadon levelezhetnek a Nagy Orienssel, a zsidókat senki sem akadályozza abban,

hogy a párisi Alliance Israelite-vel tárgyalhassanak, — csak éppen a katolikusok lennének megfosztva attól a velük született jogtól, hogy egyházuk fejével közlekedhessenek?!

Aztán meg mit gondolnak protestáns polgártársaink, ma, a XX-ik században, a táviró, telefon, meg a Marconi drótnélküli távjelző készülék korszakában, ugyan hogyan lehetne megakadályozni azt, hogy a római kuria rendeletei hozzánk el ne jussanak? A mai egyházjog tudvalevőleg nem kívánja meg a rendeletek érvényességéhez és kötelező erejéhez, hogy azok itt nálunk bizonyos forma szerint ki legyenek hirdetve. Elég ha a rendelet Rómában a maga módja szerint Urbi et Orbi kifüggesztetett és bármely módon (mondjuk egy újság közlése nyomán) a híveknek tudomására jutott.

Ezt pedig ma már nem akadályozhatja meg senki s éppen azért valamire való politikusok és államférfiak nem is gondolnak ma már arra, hogy a lomtárból vagy a muzeumból előráncigálják a rég elavult és a modern idők haladásával ugyanis lehetlenné lett jus placeti-t.

Dehát a haragos atyafiak mind erre nem gondolnak, csak követelik vaktában a jus placeti-t, — bizonyosságot szolgáltatván ezuttal is arra a régi igazságra, hogy a harag rossz tanácsadó.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Két hét Jeruzsálemben.

Valami kimondhatatlan érzélem fogja el az ember lelkét, midőn először lép Jeruzsálem területére. Oly kicsinyek érezzük magunkat, ha ott járunk azon a földön, amelyhez a világtörténelem legnagyobb eseményei, Üdvözítőnk halála, feltámadása és mennybemenetele fűződnek. Jeruzsálem felett már legalább négy évezrednek dicsőséggel-gyásszal teljes történelme vonult el. Már a régi kanaanita világban számottevő hely volt Salem, melynek egyik királya, Melchizedek, Abrahámnak kortársa. Dávid óta Zsidóország fővárosa, az igaz Isten szentélyének helye, s az ószövetségi szeriartások közepontja. Egész nemzetének érzelmeit fejezi ki a zsolotáros, midőn örvendez annak, hogy az Ur házába mehet és lába Jeruzsálem tornácait érinteti.* A Sion az egész ószövetségi theokrátiának középpontja, s a salomoni templom személfénye a választott népek. A babyloni fogság után ismét Jeruzsálem a főváros, ott épül fel a második templom is, melyben meg kellett lennie annak, akit a nemzetek várnak.** Jeruzsálem városát még szentebbé teszi, hogy az Isten-ember nyilván s életének nagy része, továbbá a keresztény vallás legfőbbesébb té-

yei, Jézus halála és megdicsőülése ezen városhoz fűződnek. Az istenyilkos várost Kr. u. 70-ben eléri a rettenetes büntetés, mely megismétlődik 135-ben, a Barkochba lázadás leverése után. Még nevét is megváltoztatják a rómaiak, Aelia Capitolina emelkedik a régi város helyén. De idővel a pogány római hatalom is helyt ad a kereszténységnek, s Jeruzsálem ismét fontos helyé lesz, melyet mihamar sereggestül felkeresnek az ájtatos zarándokok. A szent sir fölött pompás bazilika emelkedik, hol Hadrianus óta Jupiter Capitolinus szentélye állt, s Jeruzsálem nemsokára pátriárkai székhelyé lesz.

Fájdalom, a dicsőség nem tartott sokáig: 614-ben a perzsák hatolnak a szent városba, kiket Heraclius 628-ban kiűz ugyan, de már kilenc év múlva Omar arab kalifa foglalja el Jeruzsálemet. A keresztények sorsa még eléggé tűrhető marad a X. század végéig, midőn Palesztina az egyiptomi Fatimidák uralma alá jut. Az egyre fokozódó elnyomás a kereszties hadjáratokat eredményezi. 1099. július 15-én ismét felragyog a kereszt uralma Jeruzsálem fölött, de csak rövid időre; sok viszontagság után 1244-ben örökre elveszett a szent város a kereszténység számára, ismét egyiptomi kézre került. 1517-ben a törökök foglalják el és azóta — 8 évi megszakítással* — ők az urai Jeruzsálemnek.

A multnak sok dicső emléke és a szomorú jelennek látása édes-fájdalmas érzelmekkel töl-

tötte el szívünket, de mégis, oly annyira jól esett ott lenni, ahol, az Ur Jézus, Szűz Mária, az apostolok és annyi sok más szent élt...

A mai Jeruzsálem magas fensíkon fekszik, melyet az északi oldal kivételével mindenütt mély völgyek szegélyeznek. Északról a város keleti oldalán a Cedron- vagy Jozafát-völgy húzódik délnek, a nyugati oldalon pedig a Gehinnom völgye; a két völgy Jób kútjánál találkozik. A Gehinnom völgy nyugati folytatása a Mamilla-tóhoz vezet, magában a nevezett völgyben pedig a szultán-tavat látjuk. A Cedron-völgyében fekszik a Mária-forrás és Siloe tava. Ezen-völgy keleti oldalán az Olajták hegye emelkedik, melynek folytatását képezi a Botrányok hegye (Batn-el-Hawa), hol Salamon pogány feleségei számára bálvány-templomokat emeltetett. Jeruzsálemtől délre látható a Gonosz tanács hegye (Tér Abu Tór), hol a zsidók Jézus halálát határozták el, melynek északi lejtőjén a Hakeldamat mutatják. A régiéktől emlegetett Tyropoeon-völgy* a mai várost átáló alakjában osztja két részre, de alig észrevehetően.

A várost minden oldalról 12 m. magas kőfal zárja be, melyet jó gyalogos mástól óra alatt körüljárhat. 34 tornya és 7 kapuja van. Természetes dolog, hogy e fal a beisó város terjedését lehetlenné teszi, úgy hogy az újabb települések a falakon kívülre, többnyire északnyugat felé esnek. A lakosság száma 60 000

* Sajtókészítők völgye.

* 121. zsolot.

** Móz. I. 49. 10.

* 1832—1840.

A győri kulturünnep.

Győrt nagy ünnepe volt a keresztény kulturának. Három új kulturális intézményt (papnevelő intézet, középiskolai és tanítóképezdei kath. internátust) létesített gróf Széchenyi Miklós püspök és gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter Győrbe utazott, hogy ezeknek az intézményeknek a felszentelésén résztvegyen.

A miniszter több ízben beszélt, mindannyiszor érdekesen. Axiomái közül kiválnak a következők:

»A király iránt való hűség annyit tesz, mint szeretni a hazát és a hazát szeretni annyit tesz, mint szeretni a Szent István koronájával megkoronázott királyt.«

»A nagy harcok, a jövő küzdelmek nem folynak a hitnek, hanem a tudásnak a mezején és én azt kívánom, hogy ebben a küzdelemben is Krisztus szelleme, a keresztény világnézet legyen a győztes.

»A mai korban, a mikor az emberiséget a földön guruló arany után szaladó gyermekekhez hasonlítjuk, örömmel látjuk azokat a férfiakat, akik erkölcsi értékekért akarnak dolgozni.«

»Akik ezeket az intézményeket létrehozták, rendkívüli szolgálatot tettek az államnak, igazi államszolgálatot tettek az államnak, igazi államszolgálatot tettek az államnak. Ezt nekünk, a magyar kormányoknak is el kell ismernünk.«

»Mindenkori barátja voltam és vagyok az internátusoknak... En a felekezeti alapokra fektett internátusokban nem látok partikuláris irányzatot, mert ezeket a keresztény eszme mozgatja, ez pedig univerzális.«

»(Ez intézményt) addig fogom támogatni, a míg ebben az értelemben uralkodik benne a Krisztus szelleme.«

A miniszterelnök bécsi útja. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök tegnap délután öt órakor Bécsbe utazott, ahol részt vesz a német császár tiszteletére rendezendő ünne-

pélyeken, csütörtökön pedig a közös miniszteri tanácskozáson. Lukács László pénzügyminiszter szerdán utazik Bécsbe, hogy a közös miniszteri tanácskozáson jelen legyen.

A kalocsai érsek nagy beteg.

Városi Gyula kalocsai érsek súlyos beteg. A hatvannégy éves egyházi fő tegnap kora reggel hirtelen rosszul lett és állapota egész reggelig folyton rosszabbodott. Régi szivbaja ujult ki. Egész vasárnap asztmatikus rohamok kínozták, alig bírt lélegzetet venni és orvosai már katasztrófától féltek. Súlyosbította a helyzetet, hogy tüdővízenyő jelei is kezdtek mutatkozni. Orvosai, dr Verebely László Bndapestről és dr Hüntzner József Kalocsáról, több ízben morfiuminjectiókat adtak a betegnek, aki ezek után valamivel jobban érezte magát.

Tegnap reggel állapota jobbra fordult, az érsek valamivel könnyebben érezte magát és a tüdővízenyő jelei is visszafejlődtek.

Az orvosok állandóan az érsek betegsége mellett tartózkodnak. Ott vannak még testvérei Városi Károly és Tivadar és ezek családja, tegnap este pedig táviratilag Kalocsára hívták dr Kétly Károly egyetemi tanárt, aki délben megérkezett. A beteg ágyánál felváltva örködnek még az érsek udvari papjai és a káptalan tagjai.

A nagybeteg érsek a váradi egyházmegyének is metropolitája. Az érsek betegsége hírére Fetser Antal káptalani helynök imát rendelt el az egyházmegyében.

Az önkéntesség reformja. A katonai szolgálat reformja az, mely némi élénkséget hozott a nyári pihenőt élvező politikai életbe. Mint mikor az ember darázslecszekbe nyul, úgy zudul fel egyszerre, mint egy ember, az egész társadalom, arra a hírre, hogy a hadvezetőség kapcsolatban a kétévi katonai szolgál-

lattal az egyéves önkéntesi szolgálatot beszüntetni óhajtja. Hogyne, hiszen mindnyájunknak van valami közelállónk, kit elsősorban érint ez a reform s akinek esetleg meg kell szünetnie azt, hogy a háromévi semmittevés helyett két esztendői robot munkára fogják fiaink legjavát, a katonasorba bevált ép és egészséges ifjakat. A hír azonban korainak bizonyult s így aggodalomra e percben nincsen ok. Ez azonban nem jelenti egyben azt is, hogy a jövő nem hoz-e ilyen kellemetlen újítást, mint ahogy a katonák ujtásai mindenkori anyagi vagy erkölcsi áldozatába kerülnek az adófizető polgároknak. A hadvezetőség indoklása, hogy a tartalékos tisztek létszáma túltul haladott, viszont az intelligens altisztekben nagy a hiány, ami e reform behozatalát sürgetné, még nem eléggé komoly ok arra, hogy fiainkat ezentul, ha még oly fényes érettségi bizonyítvánnyal is jeleskednek, két éven keresztül kelljen a császár kabátjában diszelegni látnunk. Elég az az egy év is fiainknak. Ez az egy esztendő is tulajdonképpen elrablott idő életükből, mert hiszen sem sorsukat előbbre vinni, sem ismereteiket bővíteni, praktikus szempontból nem képes. Maradjuk meg tehát egyelőre, — ha már javítani ezen nem lehet — a régi rossz, de már megszokott rendszernél s ujtásunk csak akkor, ha a terhes katonai szolgálaton, úgy tudunk enyhíteni, hogy az enyhítéssel mások érdelmetlen szigorítását elkerülhetjük.

Védekezés a kolera ellen.

Rendkívüli városi közgyűlés.

Nagyvárad város tanácsa most már nagyobb gondot fordít a kolera elleni védekezésre.

Jóllehet, hogy a veszedelem felléptéről Nagyváradon még szó sincs, azonban a gyors közlekedési viszonyok, a város óriási forgalma egyenesen kötelességévé teszi a tanácsnak, hogy a legmesszebb menő védekezési eszközöket igénybe vegye s a védekezési intézkedéseket megtegye, hogy a veszedelem elkerülhető legyen, vagy ha nem is kerülhetjük el, de legalább a baj készületlenül ne találjon bennünket.

Tegnap délelőtt a városi tanács hosszabb foglalkozott a kolera veszély ügyével. A városi főorvos előterjesztette javasla-

körül jár. Köztük mintegy 40.000 a zsidó és 6000 a mohamedán; a többiek keresztények.

A vasuti állomás a város délnyugati részén fekszik, honnan a kocsit a falakon kívül vezet az egyes kapukhoz. A belső város utcái szűkek, sikosak, némelyik még lépcsőzetes is, úgy hogy kocsit ott egyáltalán nem járhat. Az újabb vendéglők a jaffai kapu környékén vannak, de Keleten általában tanácsosabb szeretházakba szállni; ezek sokkal olcsóbbak és ami a fő, tisztábbak, s az ember magát szinte otthon érzi, oly szeretetreméltók a vendéglátók.

A mi lakásunk a szent Domonkos rendű atyák kolostorában volt, a Couvent de Saint-Etienneben, a város északi kapujától, a Damaszkusz kaputól mintegy 5 percnnyire a falon kívül. E szereteteké a híres jeruzsálemi biblikus iskola; azért is választottuk e házat, hogy a tanárokkal könnyebben érintkezessünk és nagy könyvtárukat akadálytalanul használhassuk. A kolostor azon a helyen épült, ahová a hagyomány szent István vértanu megkövezését teszi; a mai templom padlózatának egyes részeit még az V. századbéli templom mozaikja képezi. Környékén több régi sir van. A kolostort nagy kert veszi körül, s ez az ott tartózkodást csak még kellemesebbé teszi. (Különbben Jeruzsálemben még nyáron is ritkaság a 40° C-nál nagyobb meleg, az éjszék pedig valóságos hidegek.) A kolostor jelenlegi főnöke, s egyszersmind a biblikus iskola igazgatója Lagrange József, 50 éven túl jár, s igen kedves, nagy tudományú páter. A tanárok egy része akkor már nem volt Jeru-

zsálemben, a vakációra hazatértek Franciaországba, de ott voltak Vincent, Dhorme, Jausen, Abel stb. atyák, kiket műveikből már azelőtt is ismertem. Főleg Dhorme-mal az asszír nyelv tanárával értekeztem sokat. E tanárok franciák, de kivétel nélkül pompásan beszélik az arab nyelvet. Rajtuk és a laikus testvéreken kívül ott találtunk egy olasz és egy francia tanárt, világi papok, kik hozzánk hasonlóan tanulmányokat végeztek Jeruzsálemben. Rendkívül jó hatást tett reánk a házban uralkodó, szigorú szerzetesi szellem, s a vele párosult lekötelező, igazi francia szivesség, valamint a komoly munka, melyet ott mindenki folytat. A szolgáló személyzet többnyire benszülöttekből áll, kik azonban keresztények; egyedül a portás telivér mohamedán. Ő már »haddzs«, megjárta a mekkai utat és mint jó mohamedánhoz illik, mindennap imádkozik Allahhoz, hogy térítse az igaz hitre (az izlamra) a dominikánus atyákat.

Az iskolának célja a biblikus tanulmányok művelése. Vagy 30 növendéke van, kik évenként a rendes tanulmányok mellett 2—3 hosszabb tanulmányutat tesznek tanáraik kíséretében. Az intézet tanárai adják ki a »Revue Biblique Internationale« c. folyóiratot, s a téli hónapokban több nyilvános előadási estét is tartanak. Julius, augusztus és szeptember hónapokban a rendes előadások szünetelnek, de a tanulásra ekkor is sok az alkalom. Jeruzsálem nevezetességeit egy, legfőleg két nap alatt végignézhetni, s így bőven volt időm otthon dolgozni és jegyezgetni.

A mai Jeruzsálem inkább mindennek mondható, mint kellemes, szórakoztató városnak. Üdülő helyei egyáltalán nincsenek. Utcáinak van ugyan neve, de ezeket semmiféle tábla nem jelzi. Ott tartózkodásunk alatt oly szerencsések voltunk, hogy élvezhettük egy zárandoklat minden előnyét a vele járó lekööttség nélkül. Vélünk egy időben, de csak három napra, egy cseh tanárokból álló zárandoklat tartózkodott az osztrák-magyar zárandokházban, melynek rektora, dr. Dangelmajer Lipót esztergom-egyházmegyei papp bennünket is meghívott, hogy tartsunk velük, amidőn csak akarunk. A szives meghívást persze legnagyobb örömmel fogadtuk. Jeruzsálem nevezetességeit itt nem akarom részletesen leírni, ez messze túlhaladna egy tárcacikk keretét; csak a legfőbb dolgok megemlézésére szoritkozom.

Minden idegen először is a szent sir templomát keresi fel, hová a nagy bazár utcája vezet. Midőn nagy bazárt említek, kérem szíves olvasóimat, ne gondoljanak valami európai módon berendezett kereskedő-utcára. A bazár-utca szélessége 3—4 méter és ezenkívül a sok kifizetett ponyva és boltív sötét is teszi. Jobbra-balra a legkülönbözőbb árucikkeket látni, s gyöngébb gyomru ember valóban jól teszi, ha nem tekint oldalra, hogy ne lássa a mindennapi uralkodó piszkot és a levágott állatok húsát, melyeken száz meg száz légy élőszködik. A tolongás, kiabálás, rikácsolás persze itt is megvan, mint keleten mindenütt. Ezt az utcát szinte naponként végigjártuk. (Vége köv.)

latait, amelyeket már tárgyalt a közegészségügyi bizottság.

Különösen ki van emelve a főorvos jelentésében, hogy a város igen nagy részén valóságos fertőző árok, pocsolják vannak. Így felemlíti, hogy a Káptalan-soron, a nagy templom mögött van egy árok, amely az egész környéket megtörtözteti; undorító állapotok vannak a Pecze meder egész hosszában, továbbá bűzös árokkal, pocsoljákkkal ékeskednek Ujvárosnak a Szent László-tértől nyugatra fekvő nctái.

A városi tanács elrendelte, hogy a főmérnök utazzék a fővárosba s azonnal rendelje meg a két vasut állomáson telállítandó új rendszerű, vasból levő megfigyelő barakokat, továbbá építsenek ilyen 4 szobás barakot a járványkórház területén. Megrendeltek egy új betegszállító kocsit, hogy a mostani a kolera-betegek szállítására készen álljon.

A városi tanács szükségesnek találta, hogy egyes városrészek azonnal csatornázassanak.

Ez okból holnapután, csütörtökön, szept. 22-én délután 3 órakor rendkívüli közgyűlés lesz a városházán, amelyen több utcának azonnali csatornázása iránt tesz előterjesztést a városi tanács.

*

Mohács, szept. 19. A városban, amelynek lakossága a pénteki és szombati koleraszünet miatt már a veszedelem mulásában reménykedett, hihetetlen izgalmat és rémületet keltett, hogy szombaton este öt új beteget vittek a járványkórházba. Fokozódott az izgalom az által, hogy vasárnap négy esetben kellett gyanus betegeket a járványkórházba vinni, akik közül kétfő — egy férfi és egy nő — reggelre meghalt. A mohácsi járásban eddig huszonkét koleraeset volt, melyek közül kilenc végződött halállal.

A vasárnapi betegek a következők: Bakai Józsefné, özv. Dara Istvánné, Váltó Kálmánné és Iloszkics József.

A halottak Daráné és Iloszkics.

Mohács a kolera folytán jótormán el van zárva a világtól. Az idegen forgalom teljesen megszűnt, a környéken minden vásárt betiltottak, még a tolnamegyei paksi és báttaszéki városokat is. A szenttelep munkásainak tilos a városba jönniök. Dr. Vida Lajos főorvos és dr. Löwy Jakab járásorvos segítségével vannak Stinehans József és Scheiner Tibor járványorvosok. Kiszámíthatatlan kárt okoz a kereskedőknek, hogy a környék lakossága nem mer a városba jönni. Ma reggel a szomszédos Nagyváradról jelentették, egy öt éves gyermek koleras megbetegedését.

Vitális Cséffán.

Tovább folyik a hajsza.

A sárréti haramia még mindig nem került kézre, A csendőrség nagy apparátussal kutatja az egész vármegyét és eredménytelenül. Tegnap délután megjelent a haramia állítólag Cséffán, ahol kevésbé mult, hogy el nem fogták. Természetes, ennek a hírek sem kell hitelt adni, mert ma már mindenki Vitálist lát bármelyik idegen emberben.

Hajsza a váradi határban.

Szombat este a berettyóújfalui telefonállomásról a nyomozást vezető csendőrszázadot telefonértesítést küldött a nagyváradi rendőrségre, hogy Vitális kerékpáron nagyváradi felé indul. Az értesítésre Réz Bertalan, Becsey Ignác 4 rendőrrel, Egely Alajos két detektívvel kocsira ültek és felfegyverkezve, szűrókbe bujva indultak utnak átkutatni a határt. Nem állottak rendőreink lesbe, hanem igazán elismerésre méltó módon, árokból ki, árokba be, bujkálva minden bozótot, dűlő-utat átkutatva vizsgálták meg a határt. A rendőrség kivonulása valóban ügyes dolog volt, a leggyakorlatosabb szem sem vette észre a kocsin, hogy ott egy csapat felfegyverkezett ember vonul. Sőt maguk a rendőrök is nagyot néztek, mikor a közönséges szűrókből talpig fegyverben álló rendőrök bujtak ki. Természetesen a rendőrök is eredménytelenül jártak, mert Vitális nem jött. A rendőrség éjjel 3 órakor vonult vissza a határból.

Vitális a Szilasi-pusztán.

Tegnap este Ugráról két csendőrből álló járőr a Szilasi-féle pusztára indult, ahol les helyük volt. Utközben zavartalanul mentek a csendőrök, mikor egy kukoricás mellett váratlanul egy gyanus alak lépett ki az ember magasságu vetésből. Az előtöppanó emberen meglátszott, hogy nem volt elkészülve arra, hogy csendőrökkel fog találkozni. Azonnal visszagrott a kukoricásba és teljes erőből menekült a sűrű vetésben. A csendőrök nem tudták követni, hanem visszamentek Ugrára, ahol csakhamar összpontosították a csendőröket és megkezdték a Szilasi-pusztá átkutatását. A kutatás egész éjjel tartott. Lapunk zártakor még nem jöttek be a csendőrök.

Még egy Vitális.

Elfogott haramia.

Vitális Imre nevével és bujdosásával már van valaki, aki visszaélt, kénye-kedve szerint fosztogatta a pásztorokat és a szabadban járókelőket. A veszedelmes ember aki a csendőrséget is félre vezette, eddig jelenleg a margittai csendőrség foglya, ahonnan legközelebb be fogják szállítani Nagyváradra.

Az esetről margittai tudósítónk a következőket jelenti:

Tegnap délelőtt egy genyétei pásztor jelent meg a margittai csendőrségen, ahol előadta, hogy az este egy ember jött ki az erdőből és tőle eledelet követelt. A pásztor előbb vonakodott a követelést teljesíteni, mikor azonban az ember kést vett elő s megöléssel fenyegette a pásztor, ez minden eleségét odaadta. Alig távozott el a pásztor, egy asszony jelent meg a margittai főszolgabíró előtt, ahol elmondta, hogy tegnap, mikor a mezőre ment, az erdőből egy ember jött elő és tőle eleséget követelt. A követelőző nem elégedett meg ennyivel, hanem kényszeríteni akarta az asszonyt, hogy menjen haza és neki főtt ételt hozzon.

Az asszony vonakodott, mire a haramia megtámadta az asszonyt, azt a földre teperte és ott addig taposta, míg eszméletlenül maradt. Az eszméletlen asszony néhány óráig maradt ott fekvve az erdő szélén, míg magához tért s panaszt tett.

A panaszokra nyomban kivonultak a csendőrök és körül vették az erdőt. Hosszu hajsza után rá is bukkantak a haramiára. A csendőrök meg voltak lepődve mikor szembe álltak az emberrel. A megfogott egyén ugyanis tökéletesen hasonlít Vitális Imréhez. A genyétei haramia nem ellenkezett. Fegyvere mindössze egy kés volt amit elkoboztak tőle.

Az elfogott embert a margittai csendőrségre vitték, ahol megállapították, hogy az illető mindenben hasonlít Vitálishoz, csupán az orra dagadtabb mint a sárréti haramiáé. A csendőrség az elfogott haramiáról megállapította, hogy Argyelán Tógyernek hívják. Argyelán ruházata hasonlít a Vitáliséhoz. Kihallgatása alkalmával előadta, hogy már öt hete bujkál erdőből erdőre, bebarangolt egy egész kukoricás rengeteget. A genyétei erdőben 3-4 napja tartózkodik. Eddig abból tartotta fenn magát, amit a pásztoroktól rabolt.

Utközben több embertől pénzt is szedett el, ezen azonban pálinkát vagy dohányt és szivart vásárolt.

A genyéteiek azt hitték, hogy a csendőrök Vitálist fogták el, és vasvillákkal, kapanyelekekkel, ásókkal, baltákkal felfegyverkezve rohanták meg a megköttözött haramiát, aki már 3 nap óta tartja rettegésben a községet. A csendőröknek csaknem fegyvert kellett használniok, hogy kimentsék a foglyot a felbőszült emberektől.

Argyelán nős ember. Felesége itt Nagyváradon szakácsné, aki mit sem tud férje üzeméről.

Uj üzlet! Szülők figyelmébe! Uj üzlet!

Ajánlom dúsan felszerelt raktáramat. Iskolahegedű és tok, iskolatáskák és könyvhordó szijak, iskolakötények, harisnyák, haj-, ruha- és fogkefék, fésű, szappan, fíkos tükrök, esőernyők, reggeli és sárcipők, mosdótálak, evőeszközök, teljes iskolai és internátusi felszerelések legolcsóbban beszerezhetőek

Gál Ferencznél,
Nagyvárad, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Gümőkór (tüdő)

köhögés, számarköhögés, influenza és a légzőszervek bajainál az orvosi kar kiváló eredménnyel alkalmazza a

SIROLIN „Roche“-t.

SIROLIN „Roche“-t kellemes íze és kiváló hatása folytán szívesen veszik. Az összes gyógyszerárakban eredeti SIROLIN „Roche“ csomagolást kérjünk és határozottan utasítsunk vissza minden pótkészítményt.

Sirolin iradalmat M. 15. kívánatra ingyen és bérmentve küld F. Hoffmann-La Roche & Co. —

UJDONSÁGOK.

Panoptikum.

Előre motyorok! Előre motyorok! Csak 10 krajcár! Kinn nem láni semmit se, penn még annyit se!

A köznép pedig, amely odahaza csendes falujában a megszokott rendes napi foglalkozása közepette nem gondol semmiféle mystikus dolgokra, csak a természeti fenségesség panorámájában gyönyörködik a mezőn s imádatlagon gondol az Örökkévalóra, aki megadta neki, hogy nyugodtan hajthassa álmra a fejét s aludhassa az igazak álmát mindenféle orvosi szerek, veronál és morfium igénybevétele nélkül, akinek fogalma sincs az idegességről — egész kábultan áll a mindenféle vadképekkel díszített ponyvaszínház előtt, amelynek előcsarnokában rezes hangu papagályok és kakaduk szolgálnak mutatóképen a délvidék csodás állatvilágából.

Azt hiszi az az egyszerű földmives nép, hogy ha belép, a világ összes látnivalói elébe tárulnak s minden, ami az emberi ész előtt eddig érthetetlen, megérthető lesz 10 kr. ellenében. Ott lesz bizonyára a tudás fája is.

Es belép. Ezen nem is lehet csodálkozunk, mert a népek a vásár nemcsak az adás-vevés lebonyolítására alkalmas hely, hanem egyben szórakozásra is a legkitűnőbb alkalom.

Az még csak hagyján, hogy meglehetősen torzképekben lát a világtörténelem egyes jelentősebb eseményeiből részleteket. Bár én ezt is elengedném egész nyugodtan. Hanem mikor ezektől már fel levén költve tudásvágya, érzi, hogy ez még nincs kielégítve, — egy függönyre esik tekintete, melyen fel van írva, hogy ez »Csak felnőtteknek« (Persze, hogy ez külön belépti díjjal jár). Pedig ez a felírás nem jó. Helyesebb volna »Csak hülyéknek«, vagy »Csak paralízis progressivában szenvedőknek«, vagy »Sexualis disznóságokat kedvelőknek«.

Az a szomorú dolog, hogy erre nem a felnőttek (ezek már okosabbak), hanem éppen a nem felnőttek kíváncsiak, kik mohó vágygally lépnek be ép lélekkel s kilépnek betegen, erkölcsileg mételezetten. Tíz perc alatt annyi alávaló rondaságot lát ott, hogy annyit a legpornografikusabb munkából sem olvashatna össze talán egy év alatt sem. És itt mindezeket természettudományi módszerrel, ad oculos demonstrálva kell elnyelni.

Hogy mennyire igazam van, mutatja lapunk tegnapi számában »Megrepedt a szive« című hírünk.

A most letolyt nagy vásár alkalmával Komáromi Imre 15 éves, szentjánosi fiu bement a nagypiaci látványos bódéba. A szerencsétlen fiu a legelső, bizonyára csak felnőtteknek való látnivalótól megborzadt, elájult s szivrepedés következtében meghalt.

Ime, egy romlatlan lelkű fiatal gyermekre minő végzetes hatással volt az a rettenetes látnivaló, amely egyszerre megingatta lelki egyensúlyát s az, amely a már megromlott idegzetű emberre nézve hatástalan, az ő tiszta idegzetét annyira megrázta, hogy az egyszerre szívére toluuló érzés kábulttá tette, megrémítette és a sirba kergette.

Mindez pedig hatósági engedély mellett történt, mert már szinte el sem mulhatik vásár ilyen veszedelmes látnivalók nélkül.

Mi ebből a tanúság? Az, hogy nem szabad

többé megengedni az ilyen rémes, utálatos, erkölcsstelen látnivalók terjesztését. A felnőtteknek is felesleges ez, a gyermekeknek, meg a serdülő korban levőknek pedig éppen végzetes.

(—y.)

* **Népszövetségi gyűlés Szentjobb-on.** A biharmegyei *Szentjobb* község az első közt volt a váradi egyházmegyében, melyek a katolikus népszövetség kötelékébe beléptek, a mi kiváltképpen *Kovács* Márk plébános buzgólkodásának köszönhető. Mult vasárnap a szentjobbi népszövetség gyűlést tartott. A gyűlésen megjelent dr. *Fraknoi* Vilmos c. püspök, szentjobbi apát és *Ullmann* közös pénzügyminisztériumi udvari titkár. A gyűlést *Kovács* Márk plébános nyitotta meg, néhány lendületes mondattal üdvözölve a megjelenteket, majd dr. *Krüger* Aladár nagyváradi püspökségi ügyész tartott nagyhatású beszédet, fejtegetve a népszövetség céljait és eszközeit s hangsúlyozva, hogy ma a magyar katolikusoknak nemcsak apostoloknak, hanem katonáknak, hitük bátor katonáinak is kell lenniük. A beszéd hatása alatt sokan kijelentették, még a másvallásuk közül is, hogy belépnek a népszövetségbe. Végül *Jalicza* János volt községi főbíró köszönte meg *Fraknoi* püspöknek, hogy a gyűlést jelenlétével megtisztelte és a gyűlés sikere érdekében maga is hathatósan közreműködött; megköszönte dr. *Krüger*nek is szónoklatát, igérve, hogy Szentjobb katolikusai mindenkor híven megmaradnak és bátran küzdeni fognak a népszövetség zászlaja alatt.

* **A hivatalos lapból.** Ó császári és apostoli királyi Felsege *Nagy* Győző nyug. állománybeli vezérőrnagynak az altábornagyi címet és jelleget adományozta. — A m. kir. pénzügyminiszter *Bagi* Márton felsőpályai adóhivatali gyakornokot a XI. fizetési osztályba ideiglenes minőségű adóhivatali tiszté az élesdi m. kir. adóhivatalhoz kinevezte. — A m. kir. igazságügyminiszter dr. *Marjay* Barna élesdi árási szolgabíró a nagyváradi kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá rendelte ki.

* **Temetés.** *Zigre* Miklósné temetése vasárnap délután nagy részvény mellett ment végbe. A gyászház udvarát előkelő közönség lepte el. A gyászszertartást *Mangra* Vazul gör. keleti püspöki helynök, végezte, *Pakala* Tamás esperes és *Popovics* I. lelkész segédlete mellett. A háznál végbement beszéltetés után a temetési menet a gör. keleti holdas templomba vonult. A szebbnél-szebb koszorúk elborították a remek érczkoporsót. A díszes temetést *Weiszlovics* Adolf és fia temetkezési intézete végezte.

* **Kápolna-megáldás.** A nagyváradi l. szert. káptalani uradalom hegyközülaki uradalmi épületében igen szép nyilvános kápolnát épített, amelynek a megáldása vasárnap ment végbe, szép ünnepély keretében. A szertartásokat és az ünnepélyes szent misét dr. *Karácsonyi* János prépost-kanonok tartotta, *Trenhauser* József esperes és a környékbeli papság segédletével, míg dr. *Lestyán* Eadre papnevelői lelkiigazgató szép egyházi szónoklatot mondott. A lélekemelő ünnepségen a környék intelligenciája és a község lakosai nagy számmal voltak jelen.

* **Nagyváradi tanár tanulmányutja Japánba.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Bezde* Józsefet, a nagyváradi áll. főreáliskola kiváló képzettségű fiatal tanárát Japánba küldte ki tanulmányútra. *Bezde* Japánban állat- és növényvilágát fogja tanulmányozni s a hazai tudományos intézetek számára fog gyűjteni.

* **Három gyűlés egy délután.** A városházán a nyári szünet után megindult a munka. Majd mindennap üléseznek a különböző bizottságok. Sőt némelyik napra több tanácskozás is jut. Például csütörtökön, szeptember 22-én délután 3 órakor Nagyvárad város törvényhatósága tartja rendkívüli közgyűlését. Délután 4 órakor a községi iskolaszék s ugyan ezen időben a villamos felügyelő bizottság ülésezik.

* **100 kötet ajándékkönyv.** A Bihar-megyei Magyar Közművelődési Egyesület népkönyvtárak felállítását határozta el s a földművelésügyi minisztériumhoz folyamodott, hogy a népkönyvtárak részére nyomatott ismeretterjesztő könyvekből bocsásson az egyesület rendelkezésére. A földművelésügyi miniszter tegnap leiratban tudatta Nagyvárad városával, hogy népkönyvtárak céljaira a B. M. K. E. egyesületnek 100 kötet adományozott.

* **Költözködések a városházán.** Nagyvárad város székháza még tíz éve sincs kész, már is szűknek bizonyult. Még készen sincs az első emeleten a nagy átalakítás, amelyet a főispáni hivatal miatt készített a város, most pedig a második emeleten megy a költözködés. A mérnöki hivatalhoz új állásokat rendszerezettek s ezek részére kellene az egész kereszt épületben levő helyiségek, ahol most *Réz* Mihály felügyelő igazgató és az iskolaszék irodája van. A főmérnök javaslatot tett, hogy *Réz* Mihály felügyelő igazgató és az iskolaszéki iroda részére a katonatügyosztály jelenlegi helyiségeiből egy nagy és egy kis szobát adjanak át *Réz* Mihály és az iskolaszék részére, mivel a katonatügyosztály ezeket nélkülözheti.

* **Szerencsétlenségek a lóverseny-téren.** Vasárnap délután a lóverseny végén, mikor a gazdák versenyén a lovak már mind befutottak. A közönség a pályára tódult. A közönség között volt *Zsigmond* Béla kereskedő segéd is, aki nem vette észre, hogy egy ló még nem érkezett be. A megkésztett ló teljes sebességgel vágatott be s az előtte álló kereskedősegédet fellökte. A ló *Zsigmond*nak a mellébe a szive tájára és a koponyájára rugott. A rugás következtében a kereskedő segéd agrázkedést szenvedett, akit beszállítottak a kózkórházba. — Értesüléstünk szerint a lóversenyen még másik sajnálatos szerencsétlenség is történt. Egy automobil elgázolt egy kis iskolás fiút. A szegény gyermek súlyos sérüléseket szenvedett.

* **Póthitel az utak javítására.** A nyáron előfordult többszöri nagy esőzések és az utóbbi felhőszakadás óriási károkat tett a hegyen, mert az utakat járhatatlanná tette. A hegyi utakon kívül nagyon megrongálta a viz a hágói, a száldobágyi, mélyároki törvényhatósági utakat; az árkok teljesen el vannak iszapolva, telve a hegyről lesodort földdel. *Köszeghy* József v. főmérnök előterjesztést tett a városi tanácshoz, ezen utak és árkok rendbehozására 2000 korona póthitel iránt tegyen előterjesztést a közgyűlésnek, mivel a költségvetésben fedezet nincs, a munkálatok foganatosítása pedig még az őszi esőzések beállta előtt szükséges.

* **Mikor lesz a szüret?** Nagyvárad város hegyközsége folyó hó 25-én (vasárnap) délelőtt 11 órakor a városháza bizottsági termében közgyűlést tart. A közgyűlés tárgyát a szüret határidejének megállapítása fogja képezni, melyre a hegyközségi szőlőbirtokosokat ezennel meghívjuk. Nagyvárad, 1910. szept. 19. *Az elnök.*

* Bonyodalom a Bazar-bérlet körül

A legutóbbi városi közgyűlésen sok szó esett arról, hogy a Bazar bérház szövetkezet megbízottai, a város határozatának intencziói ellenére nem veszik figyelembe a régi bérlők jogait, hanem önkényesen járnak el, mintha csak az őt megbízott a saját részére vette volna ki az egész bérletet. A Bazar épületben van a 33. gyalogdandár irodája is, s mivel ezek nem fizetik a felemelt összeget, azon okból, mert csak 520 korona van kiutalva részükre, s így a felemelt 280 koronát nem tudják fizetni. A dandárparancsnok hivatkozik mint régi lakó-jogaira. Kéri, hogy a tanács járjon közbe az iránt, hogy a bérletben benmaradjanak, vagy ha nem lehet a régi bérösszegért benmaradni, a felemelt 280 kor. bért a város fizesse meg. Valószínű, hogy a katonai kincstár felemeli később 120—150 koronával a bért s így a városnak kevesebb kiadása lesz. Szépen bonyolódik a Bazar-bérlet ügye.

* **Vitális a Bihar hágón.** Tegnap este három csendőrből álló járőr ment a bihari hágón keresztül, mikor egy gyanus férfi jött velük szembe. Az illető egyszer-egyszer eltűnt az árokba aztán megint felbukkant, mintha bujkálna. Mikor a csendőrök meglátták az alakot, előírás szerint kiáltottak:

— Állj!
— Soha! Volt a válasz és a gyanus alak tovább jött.

— Állj!
— Soha! Szólt az alak másodszor is.
— Állj mert lövünk!

— Soha! Felelt kedélyesen a közelgő alak, miközben a mutató ujjával integet, hogy ő bizony nem áll meg. Erre a csendőrök szuronyt szegezve előre lépnek, mire az alak megáll és várja a fejleményeket. A csendőrök egész közel jönnek és akkor egy, a hegy levétől alaposan elázott asztalossegéd állott előttük.

— Mit bujkál, ha nem bűnös? Kérde a csendőr.

— Én nem bujkáltam, csak a talaj volt változékos és én bele találtam egy párszor ülni az árokba. Felel a segéd és tovább folytatja útját Várad felé.

* **Rejtélyes sárgaborítók.** Egy előkelő állású hivatalnokkal történt a napokban a következő érdekes eset: Hivatalába lépve, íróasztalán egy sárga borítékot talált. Semmi címzés, semmi postabélyegző. Felveszi, észreveszi, hogy a boríték duzzadt. Vastagabb, sokkal vastagabb, mint szokott lenni. Félve nyúlt hozzá, hogy nem valami nagyváradi Hofrichter-féle pirulát tartalmaz-e? De elvégre is azért ferfi, hogy fel merje bontani azt a kis kopertát, legyen bár pokolgép bennel. Mily nagy lón meglepetése, midőn abból kihullott — 8 darab 10 koronás bankó. Valódi, ropogós, új bankó, amelyen, ha nem is szép a női arckép, azért jó belőle minél több. Vajjon nem hamisítvány-e? ez volt első gondolata a meghökkenett férfiúnak. Sok utánjárás után meggyőződést szerezvén arról, hogy valódi, jó bankók, visszatért hivatalába, ahol most meg azon elmélkedett, hogy ki küldhette ezt? Irás nincs mellette, ellenben sok fontos akták hevernek az íróasztalon, amelynek referálásától családok jóléte, vagy boldogtalansága függ... Nem lehet ez a pénz más, mint vesztegetés. Igen, ez az! Rohan fel a hivatalfőnökhöz bejelentendő az esetet, mert nem tűrheti, hogy becsületén mocskos essék. Felvételén a jegyzőkönyv, de eltelve az idő, nyugodt lélekkel megy haza ebédelni. Elmondja feleségének is az esetet, aki csak ámul-bámul. Mert azt a pénzt ő küldte a férjének, hogy — fizesse ki a havi kósztot.

* **A szemétkelés tanulmányozása.** A városi tanács komolyan megakarja oldani a város tisztántartásának kérdését. Komlóssy József gazdasági tanácsnokot kiküldte a tanács a szemétkelés tanulmányozására. Komlóssy József a fővárosban, továbbá Vácon, Kasán és Miskolcon tanulmányozza a kérdést.

* Fogyasztási adó-kedvezmény a szállószállásoknak.

Az 1892. évi XV. t. cikk 3 §-a szerint nyílt községekben azok a szállószállások, kik szeszes italok kis mértékben való elárúsításával (1888. XXXV. t.-c. 2 §-a, nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesülnek, hogy saját termésük, boraiktól, a házi szükségleteire szánt bormennyiség után állami italadó fejében az 1893. év előtt fennálló fogyasztási adónak megfelelő részt fizetik, vagyis Nagyváradon mint első oszt. községben bor után 4 kor. összesen 10 korona 70 fillért, bor, must és szőlő cefre után 5 korona és 4 fillért. A most hivatolt törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1892. évi 51015 sz. pénzügyminiszteri utasítás XXVI. §-a értelmében felhívom mindazon szállószállásokat, kik az előbb említett kedvezményre igényt tartanak, miszerint legkésőbb a szünet megkezdéséig a házi szükségletre szánt bormennyiség feltüntetésével ebbeli igényüket a városi fogyasztási adóhivatalnál annyival is inkább jelentsék be, mivel a későbbi jelentések tekintetbe vehetők nem lesznek. Nagyvárad, 1910. évi szeptember 16 án. Lukács Ödön tanácsos, tb. főjegyző.

* **A jogászok diákasztala.** A mai teljesen átalakult gazdasági viszonyok hozták magukkal, hogy a közép- és felső tanodák ország-szerte egy-egy internátus, vagy legalább egy diákasztal létesítésére törekednek, mert az iskolai kihépeztetés igen számos szülőre csaknem teljesen elviselhetetlen költséggel van összekötve. A városunkban immár 120 év óta fennálló kir. jogakadémia is 1907. évben legalább egy Mensa Académica megteremtéséhez fogott. Humánusan érző lelkes közönségünk rokonszenvvel fogadta ezt a törekvésünket s ma már 5759 K 86 fillér alaptőkével rendelkezünk, ami persze még édes-kevés ahhoz, hogy ennek a tőkének a kamataiból sokaknak ingyen ebédet és vacsorát adhassunk. Ugyanazért nem várva be az alaptőkének akkora megnövekedését, hogy egyedül annak kamataiból fedezzük a Mensa kiadásait, már most is rajta vagyunk, hogy alaptőkének kamatain kívül befolyó jótékony adakozásokból forgó tőkét is gyűjtsünk, melynek felhasználásával étkezési segílyt nyújtunk. Így már a múlt 1909—1910. tanév folyamán októbertől május végéig 3686 korona 70 fillért fordíthattunk 6 teljesen ingyen és 6 fél-ingyenes étkezés kiosztására. Az idén is folytatni szeretnők a tavalyi működésünket, ámde ez csak akkor lehetséges, ha a humánusan érző nagyközönség nem tagadja meg tőlünk a Nagyvárad Mensa Akadémiától hathatós anyagi támogatását. Felkérem tehát első sorban városunk és Biharvármegyének nemes-szívű emberbarátjait, hogy az erre az eminenter jótékony célra szánt kegyes adományait az alulírott igazgatóhoz, a kir. jogakadémiára küldeni sziveskedjenek. A beküldött adományokat beérkezésük sorrendje szerint hirlapilag fogom nyugtatni, azonfelül az intézet Almanachjában is az ez évi számadással együtt közölni. Hazafias üdvözléssel maradván, Nagyváradon, 1910. szeptember 18-án, dr. Bozóky Alajos, kir. tan. igazgató.

* **Kevés a tűzoltó.** Gráczner Lajos tűzoltó parancsnok tegnap előtesztést tett a városi tanácshoz, amely nagyon szomorú színen tünteti fel tűzoltó intézményünket. A jelentés szerint 1 parancsnok és 27 városi tűzoltó van a város szolgálatában s ebből 10 tesz a központban szolgálatot. Így legtöbbször egy-egy tűzoltó csak minden 10-ik nap mehet haza családjához. Oly csekély a létszám, hogy emeltes épületnél nem tudnának eleget tenni tűz esetén. A központban levő 10 emberből 3 mentőszolgálatot teljesít, míg színházadásoknál a megmaradt 7 emberből 3 színházi őrségre megy. Marad tehát a központban 4 ember. A szerelésnél tűz es tén pedig 15 ember kellene. Kéri, hogy a tűzoltók létszámát legalább 40-re emelje fel a város. Ha most nem lehet, az 1911-re legalább 8 emberrel, míg az 1912. évben még újabb öt emberrel.

* **Szegényház luxussal.** Nagyvárad városi szegényügyi bizottsága tegnap délután ülést tartott, a létesítendő szegényház ügyében. Dr. Ágoston Péter elnöke alatt résztvettek dr. Vucskics Gyula, Gerő Armin, dr. Mayer László, Róth János és dr. Molnár Imre jegyző. Első sorban megállapították a szegényadó kulcsát és pedig progresszív alapon, az adó arányában. Akik 50 koronánál kevesebb adót fizetnek, mentesek a szegényadó alól. 50—100 korona állami adó után a szegény adó 1 százalék, 100—200 kor. adó után 2 százalék, 200—300 kor. adó után 2 és fél százalék, 300—400 kor. adó után 4 százalék, 500—600 kor. adó után 6 százalék és 700 kor. adón felül 7 százalék a szegényadó. — Ezután a különféle szabályokat állapították meg. A koldulás el lesz tiltva a szegényházban foglalkoztató műhelyt állítanak a munkabíró eltartottak részére. A szegényház helyét a volt városi szőlőtelep területét tartja a bizottság a legmegtehetőbbnek. Az építést földszintes pavillon rendszerre kívánja a bizottság, úgy, hogy egy-egy szobában legfeljebb 6—6 szegény helyeztessék el. Külön legyenek az étkező helyiségek, mosdó helyiségek, s minden pavillon fürdőszobával építtessék. Csak legyen aztán elég pénz az ilyen luxus-építésre.

* **Kigyuladt füstölő.** Margitáról jelenti tudósítónk: tegnap délután könnyen végzetessé válható tüzeset volt Margitán. A község közepén, a sűrűn egymás mellé épített házak között kigyuladt Frenda Béla hentes és mészáros füstölő-szekrénye, mely az udvaron volt felállítva és a szeles idő folytán veszéllyel fenyegette az egész környéket. A tűz akként keletkezett, hogy egy darab szalonna leesett a parázsra, amely azonnal lobott vetett és meggyújtotta a füstölő-szekrényt. A tűz pár perc múlva belekapott a házba is és a veszedelem tovább is terjed, ha nem érkeznek kellő számú emberek, akiknek aztán nagy erőfeszítés után sikerült a tüzet eloltani.

CZAPFALVI JÓZSEF	
mázoló, épület és butorfestő	
Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.	
Helyi és vidéki telefon szám: 1001.	
Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerti butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítik.	
Tisztelettel Czapfalvi József.	
358	

* **Verekedés a korcsmában.** Margitai tudósítónk jelenti: Di sér községben vasárnap délután véres korcsmai verekedés volt. Szakács András, Valencsik György és Deák Pál parasztleányok összeveszttek egymással, miből kifolyólag Deák Pál egy üveggel fejbevette Szakács Andrást. Erre Szakács András egy járomszeggel úgy ütötte halántékra Deák Pált, hogy az rögtön eszméletlenül rogyott össze. Állapota súlyos. Az eljárás az ügyben megindult.

Uj üzlet!	Uj üzlet!
GÁL FERENCZ	
dizsmű, játék és sport áruhaza	
a legtisztább hangú gramofonok és lemezek gyári raktára	
Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület.	
iskolahegedűk és tokok, kottatartók, iskolatáskák, fiókos táskák és teljes internátusi felszerelések.	

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

x **A Lloyd kávéház** modernül berendezett helyiségében szeptember hó 20-án a következő pompás mozgófényképek kerülnek bemutatásra. 1. A baba. 2. A kauári madár. 3. Arany ember. 4. Doktor kisasszony. 5. Két vetélytárs. 6. Malakka sziget. 7. Sofia. 8. Zsarnoki álom. Belépti-díj nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitűnő ételek- és italokról gondoskodva van és az előadás rossz időjárás esetében a helyiségben tartatik meg. Becses pártfogását kérik mély tisztelettel *Hartstein és Örtel* kávéháztulajdonosok.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
darabok avagy egész lakásberendezé-
sek, iparművészeti tervezések és költ-
ségvetések díjmentesen eszközölten-
nek. Új szerkezetű service-asztalok
mahagoni, palisander és citromfából.
A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
viselete, eredeti gyári árak mellett.

* **Bonbonniére megnyitása.** Az ujonnan átalakított és fényűzettel berendezett Bonbonniéra színpad (Zöldta-passage) Kondor Ernő igazgatása alatt megnyílik folyó hó 16-án, Decens családi műsor. Helyárak: Számozott hely 3 korona, I. rendű hely 2 korona és II. rendű hely 1 kor 12 órától 1 óráig a téli kertben cabaret blanc. Belépti-díj nincs. Bal Tabarin, American Bar. Meleg konyha reggelig. Kitűnő ételek és italok. Első rendű kiszolgálás!

A nagyváradi »Bonbonnier«-nek és a hozzátartozó különféle termékek és színpadnak villamos világítási berendezését, mely tüneményesen szép és egészen új dolog a Villamos és Műszaki Felszerelési Vállalat Rákóczy-ut 5. készítette. — A Bonbonnier színtermének világítása egy kiválóan szép lánczozaton nyugszik.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

x **A kolera járvány.** Tapasztalás szerint a járványos betegségeknek mint kolera és más hasonló járványoknak szülő oka az ivóvíz, a közönséget figyelmeztetjük, hogy a közönséges ivóvíz vagy kutvíz helyett csakis a legtisztább természetes Krondorfi savanyúvizet állandóan használja, ez a legjobb óvszer, továbbá a Miskolci orvosi vándorgyűlésen azon kijelentés történt, hogy elmeszesedésben szenvedő betegek állandó mesterséges szénsavas vizek vagy szódavíz ivását kifogásolják, tehát mindenütt és mindenkor csak Krondorfit igyunk.

<p>Uj áruház! Holgyeim! Sok pénzt takaríthatunk meg, ha Radó és Kertész Kossuth-utca 2. sz. - Telefon 10-12. sz. Uj női divatruháznak megkezdődött nagy őszi ocaassióját, valódi angol és francia kosztüm és blúz kelme újdonságait megtekinthet. Fehér és olasz árak. Legmeghib- hatóbb bevásárlási forrás, menyasszonyi kelengyéket csak itt szerezhethetünk be olcsón. Elsőrendű vászon és asztalmenték, szőnyegek és függönyök nagy választékban.</p>
---

x **Óriási tulhalmozott** áruaktár folytán csillárjaimat gyári árban kiárusítom. Ventilátorok, szellőzők, telefonok, csengők, villámhárítók, mindennemű világítási berendezések a legmértányosabb áron beszerezhetőek **Stern, Nagyvárad, Bémer-tér 3. Telefon 556. szám.**

<p>A legújabb! Felöltők Kosztümök Toilettek</p>	<p>A legszebb! Bluzok Aljak Pongyolák Gyermekruhák</p>
<p>Készen és méret után olasz szabott árak mellett. Szövet, selyem ruha kelme különlegességek.</p>	
<p>SPITZER BÉLA Nagyvárad, Rákóczi ut.</p>	
<p>Elsőrendű angol és francia gyász-ruhák 12 óra alatt készülnek.</p>	

x **Azt már nem.** A nyáron történt, hogy Barna Simon bátyánk valamivel többet talált magába szedni a jóból, mint a mennyi elég lett volna, sőt úgy látszik sokkal többet, mert oly mély álomba merült, hogy hozzátartozói halottnak vélték. Ravatalra terítették tehát, meggyújtottak körülötte egy csomó viaszgyertyát s aztán torhoz ültek, melyen már-már nagyon vig kezdett lenni az örökösök hangulata, amikor egyszer csak elsápad az egész társaság és sikoltozva menekül, ki merre lát. — A rémületet Simon bátyánk okozta, ki felül s aztán kilép koporsójából és se szó, se beszéd, odatelepszik az elhagyott asztalhoz, felkap egy arany vignetás palackot és . . . alaposan meghuzza. Ezt látva a társaság egy bennszorult tagja, neki-bátorodik, visszaut a helyére és felocsudván az ijedelemből, de még mindig nagy zavarban, azt kérdezi az öreg urtól: »Hát bátyámuram nem hőtt meg?« Mire Simon bátyánk nyugodtan válaszol: »Ameddig csak a boromat ittátok, megmaradtam hőttnek, de már az Esterházy cognacomat nem hagyom az ebadta, inkább fejtámadok.«

Uj zenetanár!

A „Nagyváradi Zeneiskola“ új okleveles cimbalomtanára magán órákat is elvállal. Cim: Katona Kálmán
o Szent János-utca 4. szám. o

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Josette kisasszony a feleségem.
Szerda: Amor a pénzügynök.
Csütörtök: Amor a pénzügynök.

Drótostót.

Zsufolt karzat, félig üres földszint és egészen üres páholyok üdvözölték a társulat új komikását, *Lebvey* Lcót. Uj, ha a tavalyi társulatra gondolunk, de mint ismerősünk, már régi. A régi, jó bódában sok kedves, derült estét köszönhetünk *Lebvey* Leó pazar humorának, kitűnő alakító tehetségének, jó hangjának és énektudásának. Mindezeket a kiváló tulajdonságait visszahozta magával; tegnap minden jelenetével állandó derűtségben tartotta a közönséget, melyet első felléptével újra meghódított. Pfefferkorn, ez az ismert s már-már elkoptatott szerep az új kezekben új színek erejével hatott.

A Drótostót előadása egyébként is igen sikerült.

Mihályi Ernő Jankója kiválóan magas művészi színvonalon állott. Játéka, pompásan csengő tenorja viharos tapsokat produkáltak. Igen sikerült *Asszonyi*-val együtt énekelt ket-tőse. *Asszonyi* egyébként s egyedül is igen tetszett. *Zsigmond* Anna kitűnő tót leány. *Tizza* Karola ügyes, pattogó, mester-kisasszony volt, *Kassay* Károly pedig a politikus bádogos szerepében fakasztott általános derűtséget.

Feltűnést keltett egy új színész: *Molnár* Rezső meglepően szép, tömör, férfias baritonjával s a kis *Gajdosinszky* Irén bátor fellépésével.

Amor, a pénzügynök. A vigs. inház igazi sláger darabdal zárta be az elmúlt sze-zont. Ez a darab volt: Amor, a pénzügynök. Francia szerző munkája, még pedig a legjavá-ból. Nem a régi mesyéken halad: meséje, alakjai teljesen eredetiek. A bohózat végtelenül gazdag kacagató jelenetekben, meglepő fordulatokban, tipikus párisi figurákban. A gall-szellem valósággal tűzijátékot űz benne. A premier alkalmával az egész vigjátéki ensemble bemutatkozik.

Szentgyörgyi Márta bemutatko-zása. Ma este Szentgyörgyi Mártha, az új vigjátéki szubrett lép először a nagyváradi közönség elé Fokozott érdeklődéssel várja mindenki a debut, mert Szentgyörgyi Mártát a jó híre már régen megelőzte. Bizonyos, hogy az új csillag meg fog felelni a nagyváradi közönség kényes igényeinek.

A **Vitális utáni hajsza** sem érdekl jobban a közönséget, mint a Pannonia mozi változatos új műsora, amely különösen drámai képeivel kelt nagy hatást. A műsor a követ-kező: 1. Anglia romjai. 2. Gyenge ur mint erőművész. 3. Fochetto de Warbone. 4. Mayeróé fiatalodik. 5. Aggódo ur és társa. 6. A más gyermeke. 7. Masci tévedése.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u.7.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpadlás nélkül is készít **kitűnő hírnevű**

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.
(Fekete Sással szemben).

TANÜGY.

Tanév-nyitás a kereskedő-inasiskolában. A nagyváradai kereskedő-inasiskolában a tanítás f. é. szeptember hó 20 án, a mai napon kezdetét veszi. Minthogy az inasok egy része még nincs beiratva, ezután újból felhívja az iskola igazgatósága a kereskedő inasok urakat, hogy inasaik beírásáról haladéktalanul gondoskodjanak, mert különben a tanítás kezdete után beirt tanulókról a kellő időben való beírás elmulasztása miatt kénytelen lesz jelenlést tenni az elsőfoku iparhatóságnak. Nagyvárad, 1910. szept. 19. *Igazgatóság.*

IRODALOM.

Az Élet most megjelent 38. számának tartalma következő: Az egy gyertyaszál története. Erdős Renée költeményeiből. A művészhez — a művéről. (Undi.) (Mariska.) Erzsébet-torony. Hajnali imádság. (Költemény.) Somlyó Zoltántól. Renaissancekori arcképek. Orbán Dezsőtől. A látomások tornyában. (Költemény.) Harsányi Lajos-tól. Hat hét története. Bokor Malvintól. A lélek szépsége. Bizony László. Dal prózában. Ilma. Gondolatok. F. J. Fent a végtelenségben. Az erdő tolvaja. Sadoveanu. Románból: Laitin Dániel. Galambszárnyak. (Regény.) Pásztor József. Legapróbb és legádázabb ellenségeinkről. Liseron. Varjúk és golyók. Ráspoly. Könyvek. Képek színház. Zene. Heti problémák. Alföldi por. (Vampa levele.) —

Fekete halál. Betyárvilág. — A honvéd. — Dalgály Budapesten.

SPORT.

A vasárnapi lóversenyek eredménye a következő:

- I. *Eladóverseny.* I. Mákvirág (Krkuse), II. Piros király, III. Cascadeuse. Tot. 4 : 8, 10 : 20
- II. *Hadseregi akadályverseny.* I. Perfay (Sibric), II. Justicia, III. Lilly. Tot. 4 : 6, 10 : 18.
- III. *Nagy akadályverseny.* I. Perfay (Sibric), II. Tamagno, III. Bagola. Tot. 4 : 6, 10 : 18.
- IV. *Hölgyek díja. Akadályverseny.* I. Li-

via (Br. Baich), II. Mókus II., III. Mester. Tot. 4 : 6, 10 : 18.

V. *Iklódi gátverseny.* I. Szötyke lánya (Sibrik), II. Villám, III. Álom. Tot. 4 : 6, 10 : 18.

VI. *Szentmártoni gátverseny.* I. Weangler (Krause), II. Laoy Bird, III. Merion. Tot. 4 : 6, 10 : 16.

VII. *Nagyvárad díj.* I. Pátrány (Sibrik), II. Gyere róysám, III. Immergrün. Tot. 4 : 10, 10 : 24.

VIII. *Mezei gazdák versenye.* I. Szentgyörgyi Mihály lova.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindeannemű *izzólámpa különlegességek,* fényképes *izzólámpák* ugyancsak **legolcsóbb** áron kaphatók.

Osillátorok,

ivlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

osillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen **Kecskeméthy István**

„**NEMZETI**“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,

ingyen, kitűnő italokat

és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.

Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a

NEMZETISZÁLLODA, vendéglő és kávéház bérlelője.

Kálló István és Társa

műszaki és gazdasági

üzlet

Nagyvárad

TELEKY-UTCA 9. Dr Nemes palota ::

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

TÁTRAI ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cement-ipari gépeket.

Biharvámegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Flók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Flók:

Rákóczi-ut, Bazár-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsődrendű gyártmányainkra tiú és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Állandó nagy választékban kapható fióküzleteinkben. o

A REKLÁM

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári-, kereskedelmi-, ipari-vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az éltető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a leg-sikeresebben legjobban és legolcsóbban, megtudható

LEOPOLD GYULA

hirdető vállalat betéti társaság-nál

BUDAPEST, VII. k., Erzsébet-körut 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel és páratlan pontossággal eszközölnék hirdetések és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

256 kitűnő naptár kizárólagos bérlete!

Költségvetések és -- Telefon
tervezetek ingyen! 12-06.

Mindenkinek előnyére van, ha a Miskolci

„Kristály“ vegytisztító

ruhafestő és gőzmosógyár VII. sz.

o fióküzletébe adja ruháit o

vegytisztítás, festés és gőzmosás végett.

Saját érdekében cselekszik tehát, ha felkeresi a

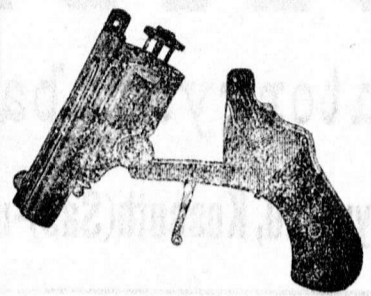
Szt. János-utca 2. sz.

alatti fióküzletet, hol

helybeli árak mellett

a legszebb munkát kapja.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyabecsi fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. :: Általam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

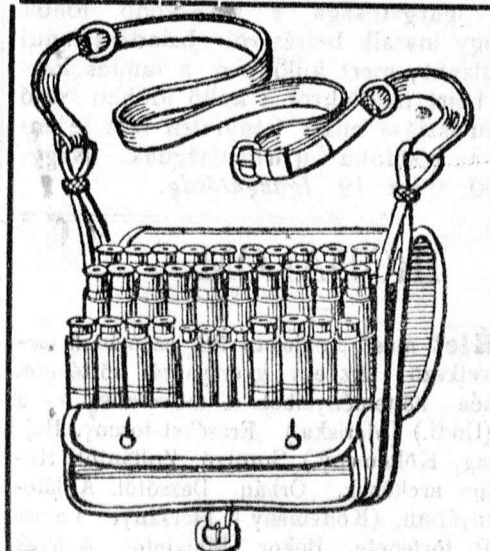
Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. löpor áruda

Wöllersdorfi vadásztöltények egyedüli elárusítói.

Vadászati felszerelések, vadászfegyverek.

Mindennemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.